

Промова голови Директорії

Винниченка

Засідання 25 січня 1919 р. Розпо-
чинається о 1 год. 45 хв.

Голова Конгресу п. Вітик.

Засідання Трудового Конгресу од-
крито. Слово для оголошення декла-
рації Директорії належить Голові Ди-
ректорії товаришу Винниченко.

Голова Директорії п. Винниченко:
«Коли щира демократія українська
прийшла до того переконання, що ве-
ликовласники на Україні все більш і
більш забирають в руки власть і ту
власть вживають на насильство, на
експлуатацію трудового народу, що
вони руйнують державне господар-
ство, що вони зраджують нашу дер-
жаву, будовану з таким усилям, тоді
українська демократія зупинилась на
сам явищем, стала серйозно всею ду-
шою розважати над ситуацією і при-
йшла до того переконання, що настав
час, коли чаша терпіння перепов-
няється, коли треба робити всі усиля,
щоб те яро скинути. Така думка па-
нувала в різних партіях. Ріжні партії
з'окремо у себе обмірковували це
питання: ріжні групи, як громадські,
так військові і усі приходили до одної
спільної думки: треба встати, треба
ціною крові добути волю. Підготовка
до повстання переходить в надзвичай-
но тяжких умовах. Ви пригадуєте со-
бі той режим, який панував тоді. Те-
рор, який провадився гетьманським
правительством, доходив до нечуванних
розмірів. Людей запідозрених, тільки
запідозрених в незадоволенню урядом
гетьмана, каралось самими безпощад-
ними способами. Спеціально були ор-
ганізовані терористичні організації
для вбивання людей. І ті члени, ті,
які ввійшли до організації повстання,
прохвалили ризикувати бути вбитими
без всякого суду. Але українська де-
мократія вважала, що тим чи иншим
способом прапор повстання мусить
бути піднятий. Врахавши на те, що
можливо справа буде програна, а
більш помірковані партії були в цім
навіть перекопані; більш помірковані
партії називали цю ідею авантюри-
стичною, зарано засудженою на поги-
бель. Але друга частина, частина со-
ціалістична гадала: чи буде фізична
перемога, чи ні, українська соціалі-
стична демократія мусить це зробити;
мусить це зробити во ім'я того, щоб
народ, т. дове селянство і пролетарі-
ат України знав, що провісники їх,
себ-то партії, можуть терпіть тільки
певного менту; коли момент настає
відповідний, то тоді ті партії беруть
на себе сміливість підняти весь нарід
в оборону народних прав. Я мушу нага-
дати, що українська демократія силою
історичних обставин була поставлена
в трудні умови життя серед свого
власного народу. Прихід сюди німців
і їхнє поводження тут, авантюра ні-
мецьких генералів, що посадили нам
гетьмана і завели панування великих
власників-поміщиків і буржуазії все
це спричинилося до того, що нарід
став з недовір'ям ставитися до укра-
їнських демократичних і соціалістич-
них партій. Нарід став обвинувачува-
ти ті партії в тому, що ніби-то вони при-
вели сюди німців. Далі, я спотіваюсь,
що покажу вам, що не ці партії при-
вели німців, а привели другі явища,
в яких партії не повинні. Так от, щоб
раз на все показати нашому народу,
що українські соціалістичні партії є
дійсно сини свого власного народу і
щирі прихильники оборони його інте-
ресів, а також во ім'я з'єднання трудо-
вого народу України з цими партіями,
ці партії рішили підняти прапор по-
встання. Чи виграється ця справа, чи
не виграється, об'єднання мусіло
статися. На цьому ґрунті стали соціалі-
стичні партії. В цьому вони бачили
успіх. Чи побили-б нас фізично, війсь-
ковою силою, ми все одно виграли би.
Тут між иншим я мушу зупинитися
на одному моменті. Коли справа підго-
товки повстання вже переводилася
більш конкретно, коли організації об-
мірковували ріжні пляни як військо-
вого характеру так і тактично-полі-
тичного, в цей момент, представники
совітської Росії, Мануїльський і Ра-
ковський, зачувши про серйозні намі-
ри української соціалістичної демо-
кратії, виступили проти гетьманського
режиму, захотіли вступити в перегово-

ри з представниками наших партій.
Маючи на увазі, що всяка сила в бо-
ротьбі з гетьманом є корисна, укра-
їнські партії від тих переговорів не
одмовилися. Тоді, зійшовшись, стали
обмірковувати умови, на яких могла
би бути поміч з боку більшовиків міс-
цевих, так і закордонної совітської
Росії. Ставилися конкретні умови:
признання самостійної Української
Народної Республіки з боку совітсь-
кої Росії, на Україні мусить бути де-
мократичний лад, не совітська Украї-
на; право легального існування пар-
тії комуністів, але без закликів до за-
хоплення влади; так само повинен бу-
ти після одержання перемоги між со-
вітською Росією і Українською Рес-
публікою товарообмін. Нарешті стро-
гий нейтралітет України. На цьому
зійшлися і одна і друга сторона.
Представники совітської Росії Ману-
їльський і Раковський, які очевидно ви-
словлювали більше волю одної части-
ни комуністів Росії, себ-то Леніна,
люде більш здорового розуму, вони
цілком добре орієнтувалися в обста-
винах і розуміли, що така Україна
більш корисна для самої совітської
Росії, ніж навіть Україна совітська.
Але коли дійшло діло до реальної до-
помоги з боку більшовиків, то вияс-
нилось, що для боротьби з гетьманом,
(я прошу вас цей момент запам'ятати)
для боротьби з гетьманом у них у Ки-
їві не нашлось більш як чоловік 200
— 300. З боку совітської Росії вони
також абсолютно нічого не могли нам
прелати. Так було заявлено Ману-
їльським. Було сказано між иншим,
що вони робитимуть по кордону де-
монстрації для того, щоб оттягти сили
гетьмана, а також німецькі ближче до
кордону, щоб нам тут можна було
краще оперувати власними силами.
Але щоб дати нам поміч якусь біль-
ше, то вони одмовили. Правда, мушу
зазначити, що ми на тому абсолютно
не настаювали; навпаки, коли би вони
нам запропонували те, ми би од тої
помоци напевно одмовились. І от, коли
напруження дійшло до останнього
моменту, коли видні українські пред-
ставники партій вже не могли ходити
по вулицях м. Києва без супроводу
кілька шпиків, коли що хвилі ім загро-
жувала смерть і арешт, про що ордер
гетьмана кілька раз вже підписува-
лись, в таких обставинах на одному
вечірньому засіданні президії Націо-
нального Союзу було обрано Директо-
рію з трьох осіб—мене, товариша Пе-
тлюри і товариша Швепця, з наданим
нам правом кооптації. Тут же кооп-
тація та була переведена і обрано то-
вариша Андрієвського і товариша Ма-
каренка. В той же вечір член Дирек-
торії Петлюра виїхав в Білу Церкву
для формування частин і для переве-
дження військової акції зараз же на
місці. Директорія, на слідуючий день
в тяжких обставинах також перебра-
лась в Білу Церкву. Звісно почина-
ється момент з'єднання соціалістич-
них партій Українських з нашим на-
родом. З'єднання одбулось надзвичай-
но швидко: народ зрозумів ширість
українських партій, зрозумів той ве-
ликий акт і всею душою пішов на зу-
стріч. Я не буду зупинятись довго на
тому надзвичайно гарному процесі,
який відбувся в Білій Церкві, коли,
селяне і робітники українські і не-
українські йшли в Республіканську
Армію, йшли з оджею, провіантом і
зброєю, яку викопували, чистили. Це
було свято Української Революції.
Німецькі генерали, які поставили
гетьмана, розуміється, тою акцією ук-
раїнської демократії були незадоволе-
ні і всякою ціною хотіли повести нас
на провал. Між иншим до повстання
я мав нагоду балакати з бувшим по-
сланником старого германського уря-
ду тут у Києві. Він, очевидно, мав
якісь повідомлення про те, що готу-
ється і всіма силами переконував ме-
не, щоб ми не робили того кроку
надзвичайно шкідливого для україн-
ської держави, яку він так дуже ніби
підпирив і дбав. Відповідю на те було
на слідуючий день обрання Директо-
рії і виїзд до Білої Церкви. Але свою
думку про підпорядкування держави
державу очевидно німецькі генерали

розуміли тільки як гетьманщину) во-
ни не зацікавили і всякими способами
перешкождали як формуванню укра-
їнської армії, так і її військовим опе-
раціям. Вони ввели в блуд німецьких
салдатів; можливо, що там були якісь
ще инші заходи їми вжиті для того,
щоби возстановити проти нас салдат-
ську раду. Наш плян через це, плян
швидкого наступу на Київ і взяття
його, не міг бути здійснений; нам
пришлось звернутися до другого
пляну, який також раніше намічався
— охоплення Києва зі всіх боків з під-
няттям всього народу до активної бо-
ротьби з гетьманщиною. То сталося.
Але в той час, коли нами провадилася
боротьба з добровольцями, гетьман-
цями, коли нам що-хвилині загрожували
антанта, яка ніби-то висаджується
в Одесі і йде на нас з Румунії, коли
на нас наседали з Дону і також загро-
жували розділити нас, коли Дирек-
торія оповістила перехід землі до
грудового селянства, коли зробила ре-
альні кроки до того, щоби зразу вер-
нути усі контрибуції, котрі були по-
літраї з нашого селянства, щоби вер-
нути усі права робітництва, які були
потоптані гетьманщиною, коли наміча-
лася широка соціальна реформа, в
цей час (я прошу звернути на це ува-
гу), в цей час ті самі більшовики, які
те йшли у себе тут в Києві сил для
того, щоби нам допомогти і як казали,
що у них за кордоном також немає
сил, щоби стати нам у поміч, ті самі
більшовики займають Гомель, всю
територію за Гомелем, оповідають
Брестський договір наш з ними ска-
сованим і об'являють на нашій землі
совітську Росію і своїми військами на-
дають не на гетьманців а на нас.
То бачте, ніж нам в опіку. Так само в
Харькові, коли Харьков було вичище-
но від гетьманців, там знав містечко
комуністи, де знаючи, що таке є Ди-
ректорія, а навіть більш того, знаючи
що таке є Директорія, знаючи, що во-
на повстала во ім'я інтересів трудового
народу, уже закликали до боротьби з
Директорією, до дезорганізації, до за-
хоплення влади. Мало того, в Катери-
нославщині місцевими комуністами
за підписом Пятакова, Ауслендера, чи
як там його, і другими видається ма-
ніфест, маніфест смішний, але дуже
характерний для діячів, які хотять
тут захопити владу, не власне в той
момент, коли республіканські війська
— українські очисили від гетьманців
усі міста України, коли брали в свої
руки владу і нарід ішов за українсь-
кими соціалістичними партіями, ці
люди витяють маніфест, де все те, ціл-
ком приписують собі; що вони
скинули гетьмана, що вони захо-
пили ті міста, де стояли ми;
Вони надсилають всьому світу свої
радіо, що вони то зробили і тепер на
Україні є совітська російська власть.
— Ми не ждали такого віроломства з
їхнього боку. Правда, Мануїльський і
Раковський пропонували нам, чи
власне мені, підписати з ними оборо-
нительно-наступальний союз проти
антанти. Я рішуче і категорично від-
мовився це зробити. Я розумів, що
це значить, яка небезпека загрожуює
українському народові від такого со-
юзу, і тоді же заявив, що визволення
України буде триматися строгого ней-
тралітету до всіх своїх сусідів. Але,
підкреслив, не це було причиною їх
наступу; не меж иншим підсудалося
питання про оборонительно-наступаль-
ний союз; і коли його було одсу-
нуто, то воно не послужило причи-
ною розриву цих переговорів. Навпа-
ки—було умовлено, на таких-то і та-
ких-то умовах вони будуть тримати
нейтралітету що до нас. Коли у Фа-
стові до мене звернулися місцеві ко-
муністи, я їм одверто заявив, що у
нас склався такий договір: од же ва-
ша партія легально існувати може,
але усікі вані спроби до захоплення
влади і передачі совітам, власне ним
совітам, які ви маєте на увазі, нами
допущено бути не може. Ми пролива-
ли кров і ми несемо відповідальність
за ті інтереси, які ми вважаємо дій-
сними і корисними для нашого на-
роду. Ми перед ним будемо відпові-
дати, одже не перешкоджайте нам,

бо всякий, хто буде перешкоджати
творенню блага нашому народові, ми
з тим будемо рішуче боротися. Більш
розсудливі комуністи взяли це на
увагу, взяли на увагу також інтереси
совітської Росії, які логично з того
вишлювали. І Раковський і Мануїль-
ський міркували, що коли Україна ста-
не демократичною Україною, не геть-
манською, коли займе нейтралітет і
буде додержуватися того нейтраліте-
ту чесно і совісно до кінця, то само
собою зрозуміло, що би також з
цього буде певна користь не активна,
так-би сказати, пасивна. Бо хоч тим
уже самим, що одпаде ворог—геть-
манщина, який на них наступав ак-
тивно, тим уже є певна вигода, і во-
ім ця вигода і можна було зголити-
ся на те, що було заключено. Ленін,
як чоловік, долеко вищий за них усіх,
очевидно це зрозумів і на цьому на-
стоював. Однак, показалося, що ні
місцеві більшовики, ні Харьковські,
ні особливо Пятаковська компанія
такої логіки не могли зрозуміти, їм
очевидно хотілося влади і хочеться
тепер за всяку ціну.

Тут настає для нас надзвичайно
тяжкий момент; починається руйну-
юча злісна робота місцевих комуні-
стів серед нашого війська, серед на-
шого селянства, пускаються наклепи,
брехні, неправдиві чутки, іде дезор-
ганізація нашої революційної по-
встанчої праці. З другого боку іде на-
дзвичайна провокація серед німецьких
салдат і німецькі салдати озброюються
проти нас. Так само ведеться прово-
кація в Румунії і румунські війська
насуваються на кордон. Ми стиснуті
зі всіх боків. Нас невеличка купка.
Становище надзвичайно було трудне.
І все таки ми з самого початку пішов-
ши на вірну смерть, знаючи, що да-
вати наша смерть буде нашим влас-
ною перемогою, того становища не
злякалися. І от власне той настрій
переміг усе. Ми перемогли німецьких
салдатів ми перемогли добровольців
і ми вступили у Київ. Але з цього мо-
менту починається наша боротьба з
непорозуміннями, які почали систе-
матично виникати на нашій дорозі.
Наша декларація, яка була винесена
з вогню нашого повстання, нашого
реального досвіту боротьби, із суми
усіх тих обставин, була прийнята на-
ми одностайно. Ми не для деклара-
ції заявили свої постулати, не для
того, щоби набувати якісь симпатії
якого-небудь боку. Ми цілком щиро
думали, що іменню огся програма в
даний момент для України може бу-
ти єдино корисною, єдино рятуючою.
Наша країна є переважно селянська,
86% ми маємо селян. Усе наше о-
гатство є в землі і класа, яка годую
всю Україну, то є селянство. І з тим
треба рахуватися. Одже насамперед
наша увага була звернена на те, щоб
грудове селянство було цілком забез-
печено в своїх інтересах. Ми в цьому
напрямі, і розробили проект земель-
ного закону. Наш земельний закон
відомий. Він вироблявся в порозумін-
ні з представниками партій, представ-
никами тої організації, яка найбільш
представляє інтереси селянства—се-
лянськими спілками. Сей закон був
затверджений Директорією. Вважа-
лося Радою Міністрів, Директорією і
партіями, що даного моменту такий
закон є найбільш задовольняючий як
державні інтереси України, так і тої
кляси, яка буде користуватися зако-
ном. В інтересах держави, в інтере-
сах нашого соціального дальнішого
розвитку, ми постарались зробити так,
щоби земля не була ні чією влас-
ністю і щоб ті комбінації соціальні,
які раніш були, себ-то щоб володіння
землею не наважало права нікому ви-
користувати праці других. А з дру-
гого боку, беручи на увагу всю істо-
рію соціально-економічних відносин у
нас на селі, а також психологію на-
шого селянства, індивідуальність на-
шого сільського господарства, ми вва-
жали можливим лишити в користу-
ванні трудових селян ту землю, яка
раніш була у них і щоби господар-
ство на тій землі велося тими спосо-
бами, які найбільш улюблені нашому
селянству.

Ми змагаєтесь до можливості усуспільнення надалі праці на землі.

Так само в робітничій політиці ми не мали на увазі широкими голосливими декретами набувати собі симпатій з боку робітництва. Ми зразу перш усього одмінили усі ті закони, які хоч як-небудь нищили права робітництва, закони, що були встановлені гетьманом. Ми відновили всі установи, які ули здобуті революцією в інтересах робітничого пролетаріату. Але з другого боку, маючи на увазі соціальний розвиток, нашої країни, ми звернули нашу увагу на те, що наше господарство мусить піти новим шляхом. Ми по своїй совісті, по своїм переконанням не могли лишити право розпорядження господарським життям в руках тих класів, які показали себе абсолютно нездібними до ведення господарства, класами руйнівними. Ми мали факти в руках, на підставі яких цілком могли сказати, що ці класи для нашого господарства за сім місяців їхнього абсолютного панування на Україні, за час гетьманщини, для нашої України не зробили нічого. Навпаки, той стан, який раніш був, ще погіршився. З цього видно, що ці класи не суть необхідні для ведення господарства на Україні. Мало того, ці класи були певними лютими переконаними ворогами нашої національної держави, лютими ворогами нашої демократії, себ-то майже всього нашого українського народу. Великі земельні власники, промисловці і торговельні та фінансові,—це переважно члени інших національностей; їхні класові інтереси примушували їх бути ворожими до нашої державності: навіть не з доброї волі вони були ворогами нам, а з примусу економічно-соціального; а тим вони були ще більшими ворогами для нас. Через те, з огляду на наші державні інтереси, на інтереси нашого трудового народу ми не могли по своїй совісті допустити їхню участь в тій роботі, в якій вони показали себе нездатними, неспосібними і навіть злочинцями. І ми то зазначили виразно в своїй декларації.

Наша програма, нам здавалося, повинна була задовольнити усі трудові групи нашого народу. Ми мали на увазі тільки ці інтереси. Але виявилось, що не всі задоволені, а власне круги комуністів, яким через цю програму ми давали можливість виразно в своїй декларації.

Наша програма, нам здавалося, повинна була задовольнити усі трудові групи нашого народу. Ми мали на увазі тільки ці інтереси. Але виявилось, що не всі задоволені, а власне круги комуністів, яким через цю програму ми давали можливість виразно в своїй декларації.

Чим дужче вони нас дискредитують, тим швидше прийде або анархія, або монархія. Вони записують в наше військо та роблять єврейські погроми. Їх доляють, розстрілюють, але користуючись тим, що не можна широко поставити інформації, вони все таки вносять безладдя, викликають незадоволення та руйнують всю намічену працю. Наприклад на Лівобережжі оперувала військова група Балбачана. Його оточують люди ворожі нашої Республіці. Сам він, людина слабодушна, піддавшись їх впливу, починає провадити таку політику, що дискредитує Директорію. Дозволяється звуження над робітниками, порка селян; інтереси поміщиків обороняються на шкоду трудового народу. Утворюється становище, при котрому нарід охоче прислухається до агітації комуністів. Розуміється, комуністи, ліві есери і інші добре знали, що Балбачан стоїть да-

леком від Директорії. Але це ми на руку; і починається безсвідомі агітація, похід проти Директорії. Починайте їхні листки. Я вам прочитав один такий документ випущений Київським міським комітетом комуністів. Про нову зраду Директорії читає:

«Київський Городской Комитет Коммунистов (большевиков) на Украинѣ доводит до свѣдѣнія рабочих г. Києва о новой измѣнѣ Директоріи. Измѣна ихъ выразилась в заключеніи слѣдующаго договора с союзниками. Помѣщаем его без комментариев, ибо договор этотъ говорит сам за себя.

Условия выработаннаго договора между представителями Директоріи и союзниками: 1) Директорія У. Н. Р. входить на федеративныхъ началахъ в составъ возрождающейся единой и недѣлимой Россіи.

2) Директорія У. Н. Р. образуетъ коалиціонное правительство, которому и передаетъ всѣ свои права.

3) Украинская Н. Р. обязуется всѣми силами бороться с большевиками, распространяемыми в границахъ Республіки.

4) У. Н. Р. предоставляет в распоряженіе спеціально образуемаго Штаба всѣ войска для наступательныхъ дѣйствій противъ большевиковъ Вѣлкороссіи.

5) Всѣ вооруженные отряды Республіканскихъ войскъ должны быть об'єдинены и подчинены общей организаціи.

6) В оперативномъ отношеніи Республіканскія войска подчиняются спеціальному штабу.

7) Оперативный Штабъ образуется в нижеслѣдующемъ составѣ: 1) Представителя союзнаго командованія—генер. Д'Ансельма, 1 добровольческой арміи—ген. Гриппина-Алмазова и 1 польскихъ легіонов—полк. Дзеваницкаго.

8) В вышеуказанный штабъ входитъ представитель Украинскихъ Республіканскихъ войскъ—Начальникъ Штаба ген. Матвѣев.

9) В мѣстахъ занятыхъ Республіканскими войсками допускается безпрепятственное форіированіе отрядовъ добровольческой арміи.

10) Всѣ «заложники» и воевавшіе в отрядахъ добровольческой арміи офицера, юнкера, казаки и др. немедленно освобождаются с правомъ безпрепятственнаго слѣдованія куда они пожелаютъ.

11) Осадный Корпусъ Отамала Яніева, блокирующій Одессу, немедленно отодвигаетъ свои отряды до ст. Раздѣльной Ю.-З. ж. д.

12) У. Н. Р. принимаетъ энергичныя мѣры недопущенія созыва Трудового Конгресса.

13) У. Н. Р. обязуется не допустить на ея торриторіи Совѣтовъ Р. С. и Кр. Депутатовъ.

14) Союзное Командованіе беретъ на себя обязательство допущенія представителей У. Н. Р. на мирную конференцію.

15) Союзное Командованіе будетъ всемѣрно поддерживать У. Н. Р. в ея борьбѣ с большевиками, снабжая боевыми принадлежностями.

Вышеозначенный договоръ долженъ быть контр-ассигнованъ Директоріей У. Н. Р. в десятидневный срокъ.

Подписи: Генер. Д'Ансельм, генер. Боріус, кап. Ланжерон, адм. Балле, ген. Гриппин-Алмазов, контр-адм. Неплюков, полк. Антонович, полк. Дзеваницкий, генер. Греков, генер. Матвѣев.

Секретари: Сиркаль, генер. Пильц. При читаніи цього документу голосні поклики ганьба, лайдацтво.

ТОВАРИЩИ, БУДЬТЕ НАСТОРОЖЬ.

Київський Городской Комитетъ Партіи Коммунистовъ (большевиковъ) на Украинѣ.

Зауважте, що це розумно складена провокація. Ви бачите тут імена Грекова і Матвіва. Вони дійсно ішли для переговорів з союзниками. Далі Ви бачите вказівки на відхід нашого війська до станції Роздільної. Ага, скажуть, недосвідчені люди,—один з пунктів є, отже, вся умова правильна. Але це від початку до кінця неправда. Вже через це неправда, що Антанта Української Народної Республіки не визнає. Отже і робити умову з неіснуючою особою не

можливо. Всі ці пункти по своєму змісту цілком недопустимі. Директорія з самого початку стала на ґрунті цілкомого нейтралітету і невизнання чийого будь втручання в наші внутрішні справи. Це наша позиція, якої ми чесно тримаємось до кінця. Нас всіма способами хочуть збити з цієї позиції. Генерал Греків дасть вам точний звіт, для чого він їздив і що робив. Я повинен зазначити слідує: Коли б у нас не було боротьби з Совітською Росією, а я підкреслюю, що це боротьба саме з совітською Росією а не з місцевими большевиками, то боротьба ця для українського народу була б зовсім не велика. Але далеко важча боротьба з совітською Росією, яка посилає проти нас китайців і латишів. Для нас це держава контр-революційна і імперіалістична. Я не кажу про те, що вони роблять у себе дома, але відносно нас це безсумнівно контр-революціонери. Згадаймо Центральну Раду. Вона йшла шляхом широкої демократії, вона знайшла б була шлях, який був би підказаний з надірв самого народу. Але нам і тоді наклали диктатуру партії большевиків на Україні. Ми на це не пішли. Вони збаламутили народ. З'явилась гетьманщина. Це було наслідком імперіалістичного наступу большевиків на Україну.

Коли я розмовляв з Мануїльським і Раковським, вони мені заявили: ми знаємо, що тоді ми помилились, більше цього не буде. Але тепер вони знов починають те саме. Зінов'єв, голова Петербурзької комуні нещодавно казав, що харчова справа буде залежати у них від того, як далеко їхнє військо пройде на Україну. Вони відносно нас роблять контр-революційну роботу, а всю нашу творчу роботу зводять до вистрілів в боротьбі з китайцями. Замість того, щоб віддати свої сили здійсненню земельної реформи, переведенню робітничого догляду в промислових підприємствах, боротьбі з саботажем промисловців, замість того, щоб підвести фундамент під нашу творчу працю, ми повинні битись, щоб не допустити у себе анархії і окупації. Хіба це не контр-революційна робота? І вони ідуть, щоб у нас була совітська власть. Це тільки я мав відомості з Харківка. Совітська власть там, але в ній переважно китайці і латиші. Значить і на Україні як і в Росії пануватимуть китайці і латиші. В Московщині повстання ідуть своєю чергою і не припиняються. Московщина—селянський край; і не може ж над багатомільйонною селянською масою взяти гору китайсько-латишський люмпен-пролетаріат.

Далі голова Директорії розповідає про характерний промисел, що розвинувся на Харківщині. Особливі мішочники виймають шибки з селянських хатів і везуть їх в Московщину. Це план Троцького. Ленін проти повстання; червона армія вибиває у селян вікна, і бракує шибок. І ось ці китайці і латиші несуть нам власть. Большевики нам ставлять вимогу, щоб дати нам власть совітів. Вчора безсвідоме втручання в наші справи і віроломне порушення заключеного з нами договору. Директорія змушена була сказати їм: ви ведете з нами війну, ви грабуєте наш хліб і наше майно. Тільки для того щоб мати можливість безборонно вивозити напе добро до Московщини, ви хочете завести у нас Совіти. Бо коли—в краю буде наша власть, то вона з цим ніколи не погодиться.

Тому вони повинні нас окупувати. Це через те, що там бувають часті цього. Гадка Троцького проста—переможця не судять. Коли він ще хотів один місяць піддержати совітську Росію, сконалася котрої уже почалося, то його історія вже виправдає. Я не думаю, щоб український народ допустив такий грабунок свого добра, зупинання і насильство над своєю волею. Нам пропонують совіти латишів і китайців, а Трудовий Конгрес вони називають фальсифікацією. З цього видно, яка правда в заявах і лементуваннях большевиків і яка шкода для наших робітників від імперіалістичного наступу російських большевиків.

Так, я потверджую, що в душі большевиків сидить такий самий імперіалізм, як і в душі Милюкова, Гучкова

і російських чорносотенників. Директорія намітивши широкі демократичні реформи, переводє їх в життя; і переводитиме, насильки в неї вистачить сил. На думку Директорії ці реформи найкраще могли вдержати наш соціальний лад і державність. Реформи, які ми намітили,—не большевизм. Ми не большевики. Така заява про нас—провокація з права. Особливі умови в Росії породили совіти, але соціальна революція в других країнах відбувається в других формах. Так в Англії соціалізація переводиться в той спосіб, що пролетаріат починає брати участь в прибутках промислових підприємств. Через це соціалізація відбувається в організованих формах. Директорія гадає, що після чотирьохлітньої жорстокої бойні жадна держава не зостанеться осторож соціальної перебудови. Тільки на заході ця перебудова відбуватиметься в більш культурних і організованих формах, і Директорія в цьому зміслі орієнтується в своїй діяльності на захід.

Такі способи соціальної і економічної перебудови—не руйнівні, а творчі способи, ми вважаємо кращими для України. І ми були б перевели ці реформи в життя, коли б нам не прийшлося боротися з большевиками, які з самого початку перешкоджали нам, котрі з самого початку приходу нашого в Київ почали проповідувати ідею захоплення влади, що привело до непорозуміння деяких органів уряду з радою професійних спілок; іти проти них—це для Директорії значить іти проти себе самої.

Колиб Директорія могла вільно виконувати свою працю, для робітників було б настало вже добре життя, перебудова відбувалась би без руйнівних ексцесів, бо сама демократія могла взяти на себе організацію виробництва; але большевики, конаючи, хапають нас за горло для того, щоб уморачи, примусити і нас впасти разом з собою. І вірно недавно на банкеті сказав Ленін: «мене в 1919 році повісять за ідею, а вас, сказав він тим, що оточували його, повісять за хуліганство». (Оплески).

Боротьба, яку ведуть тепер большевики, може протягтися ще не більше півроку. Бо в їх до того часу забракне запасів снарядів, а нових вони зробити не зможуть. І ось тоді певні загопи союзників займуть всю Росію. Большевики це знають. У їх все було обраховане на піддержку Європи, але їх надії не справдилися. Соціальна революція відбувається в інших формах і совітська форма російської революції засуджена на загибель. Большевики умірають, бо антанта заперла їх в усіх портах. Большевики мають захопитись, але вони хочуть, щоб і ми захопились разом з ними. Може бути, що і ми захопимось, і тоді нас з спільної з большевиками пляшки витягнуть союзники і зроблять з нами те, що самі схочуть; але найбільша небезпека в тому, що тепер нас топлять наші такі товариші.

Вони з нами зустрічаються. Не можуть нам ні в чому закинути, крім невеликих помилок, котрих не можна було уникнути, і тим не менше вони нам вішають петлю на шию. Через це можливо, що у нас будуть китайсько-латишські совіти. Але я вірю, що наш свободолюбивий нарід буде боротись за свої інтереси і не дозволить надого нікому сісти собі на спину. (Оплески).

А тим нашим товаришам, котрі ідуть разом з московськими большевиками, я скажу: не не до чести вам товариші. («Ганьба, ганьба!»—несеться з різних лав).

Через два—три роки ви самі визнаєте, що ви вчаділи, тоді заговорить ваше сумління і ви відповідатимете за свої помилки своєю ж кров'ю.

Директорія намітила широкі реформи і хотіла перевести їх чесно в життя, але наші вороги і з права і з ліва не дають нам це зробити.

Центр і праві встають і голосними довгими оплесками вкривають останні слова голови Директорії. Лівий сектор, котрий зайнято депутатами большевиків і московських меньшевиків мовчки лишаються сидіти на своїх місцях.

По їх адресі з центра несуться поклики: ганьба, зрадники (галас і дзвінок голови).

Р 1 741

Промова голови Директорії

Винниченка